

Пуковник МИЛАН ЛАХ

СТРЕЉАЧКИ КОРПУС У ОДБРАНИ МОРСКЕ ОБАЛЕ

Морска обала је уствари гранични појас који може бити изложен изненадном и разноврсном дејству непријатеља — нападача.

У односу на сувоземни фронт, морска обала је веома осетљива, јер непријатељ може, искрцавањем и у садејству са снагама на копну, да нанесе браниоцу на обали тешке губитке. Питање одбране обале, нарочито код држава код којих је обална граница велика, састоји се у томе, како организовати обалску одбрану а да то не иде на уштрб главних снага, које дејствују на копненом фронту. Свакако, најцелисходнији и најопаснији начин нападачевог дејства је морски десант. Зато још у мирно време свака држава тежи да изради чврст систем, нарочито противдесантне одбране својих обала, који има задатак да разбије или спречи непријатељски морски десант. Уколико постоји већа опасност, односно могућност непријатељског искрцавања, густина јединица на морској обали, као и све остале припреме биће веће. Наш је задатак да размотримо организацију одбране морске обале стрељачким корпусом, када постоји могућност и вероватноћа непријатељског искрцавања.

I

1) Особености борбених дејстава на морској обали

Искуство из Другог светског рата показује следеће особености савремених морско-десантних операција:

а) Сложеност извођења савремених морско-десантних операција, која настаје услед:

— потребе да се мањим или већим пловним објектима пребаце велике сувоземне снаге;

— изненађења на које могу наићи десантне јединице;

— тешкоће материјално-техничког снабдевања јединица које су се искрцале на морску обалу.

Американци, на основу свога искуства, тврде да морско-десантне операције треба третирати као најтежа и најрисикантнија ратна дејства.

б) Успешно извршење морско-десантних операција захтева да се претходно обезбеди превласт на мору и јака превласт у ваздуху. Улога поморских јединица не завршава се преносом сувоземних јединица на браниочево обалу

и успешним искрцавањем, него траје много дуже. Она не престаје чак ни када се јединице удаље од морске обале и огледа се у непрекидном потхрањивању искрцаних трупа новим јединицама и материјално-техничким потребама.

Ваздушне снаге у морско-десантним операцијама имају задатак:

- да обезбеде командовању податке о карактеру одбране морске обале;
- да дејством на широком фронту, пре почетка непосредних морско-десантних операција на браниочеву обалу, припреме обалу за искрцавање;
- да изврше непосредну авијациску припрему за искрцавање;
- да обезбеде подршку за остварење потребних мостобрана (плацдарма);
- да из ваздуха штите јединице и флоту у читавом периоду превоза и борбених дејстава.

Искрцавањем авио-десаната, у морско-десантним операцијама у Нормандији, 1944 године, авијација је одиграла веома важну улогу. Ови десанти успешно су примењивани у читавој операцији стварања другог фронта на западном европском копну. Они су дезорганизовали важне одбрањене чворове у позадини и у моменту непосредног искрцавања везивали јаке непријатељске снаге, спречавали подилазак резерви, активно учествовали у овлађивању појединих важних комуникација, саобраћајних чворова итд. Искрцавањем у дубини на 20 и више км од обале, авио-десанти омогућавали су дубоко уклињавање јединица које су се искрцавале на морску обалу.

Пораст авијационе технике и усавршавање примене ваздушно-десантних јединица појачали су улогу ваздушних десаната у војно-поморским дејствима.

в) Савремене морско-десантне операције, нарочито када није у питању велико отстојање до морске обале, одликују се применом специјалних десантних средстава која омогућавају искрцавање живе снаге, тенкова и артиљерије непосредно на морску обалу. Због тога је нападач у могућности да у сразмерно кратком времену искрца јаке снаге на непријатељску обалу и створи, већ у самој почетку, потребну надмоћност у снагама и средствима на датом правцу. По америчким правилима и искуству из Другог светског рата, армиски корпус са средствима ојачања завршава искрцавање у року од 24 часа на фронту ширине 7 км. За то време он има задатак да образује мостобран (плацдарм) и успостави везу са ваздушно-десантним снагама. За извршење таквога задатка потребно је имати на расположењу велику количину специјалних десантних бродова, обезбеђених јаким поморским јединицама. У операцијама искрцавања англоамеричких снага у Нормандији учествовало је преко 900 ратних и 4266 десантних бродова и чамаца. Из ваздуха је операцију првог дана подржавала ваздушна армија која је бројала 4895 борбених авиона.

г) Борбени поредак флоте постројава се према борбеној употреби родова војске који врше десантна дејства на морску обалу. То је веома сложен задатак, на који утичу: разне брзине пловних објеката; различита отстојања, која морају прећи различити бродови; различити циљеви, и различити рокови искрцавања.

д) Да би се извршило успешно искрцавање, потребно је извршити солидне припреме сувоземних јединица, флоте и авијације. По америчком искуству, план искрцавања треба завршити најмање 45 дана пре искрцавања и доставити га јединицама. То време је потребно да би сувоземне јединице, флота и авијација извршили солидну припрему.

2) Најважније мере које нападач мора предузети за десантна дејства

а) Прикупљање великог броја бродова и разних других пловних средстава у рејонима где ће се вршити укрцавање јединица, израда пристаништа, комуникација до пристаништа и различитих слагалишта, итд.

Англоамериканци су, у унутрашњости, на удаљењу 10—30 км од укрчних рејона, формирали рејоне расподеле јединица. У тим рејонима стварали су велика слагалишта за материјално-техничко снабдевање.

б) Већ много пре почетка искрцавања, обавештајна служба, преко извиђања и агентуре, мора да припреми детаљне податке о карактеру морске обале, постојећим одбранбеним постројењима на морској обали, карактеру, броју и капацитету лука, расположењу становништва, груписању, односно прикупљању сувоземних јединица у унутрашњости земље, и то оних које би долазиле у обзир за одбрану морске обале, итд. Фотографисање браниочеве обале на широком фронту, у циљу да се потпуно прецизира карактеристика земљишта и фортификациско уређење на планираним местима искрцавања, нарочито је масовно примењивано у Другом светском рату. До почетка искрцавања Англоамериканаца у Нормандији било је израђено око пола милиона снимака. Обала је фотографисана сваких месец дана на читавом фронту, а у последње време сваких 15 дана, са циљем да се пронађу нове батерије и новостворени фортификациски објекти. Поред тога, вршена су и фотографисања после сваког бомбардовања.

в) Када се добију први резултати ваздушног извиђања, одмах отпочињу систематска авио-дејства по браниочевим утврђењима на обали и у дубини. Та се бомбардовања врше, додуше, на широком фронту, али ће, ипак, бранилац бити у могућности да на основу њих и рељефа земљишта оцени где ће нападач извршити десант, па чак и главни удар. Бранилац ће у томе периоду у пуној мери примењивати оперативно маскирање.

г) Поред осталих претходних мера нападач мора да изврши солидне припреме у погледу материјално-техничког обезбеђења операције, извршења вежби са трупама, старешинама и штабовима, извршења солидне политичке припреме итд.

3) Основне мере при организацији морске обале

Море претставља крупну препреку која отежава нападачу борбена дејства, а браниоцу олакшава организацију одбране. Али, са друге стране, море дозвољава нападачу да и пре и без објаве рата, као и у току рата, изненадно искрца своје јединице на било којој десантно-доступној обали.

Таква супротност тражи да бранилац примени специјалне мере приликом организације морске обале за одбрану, а то су:

а) Нарочито важне отсеке обале још за време мира мора припремити за одбрану и бити увек у готовости да спречи изненадно искрцавање.

б) Ако услови за десант код нападача нису сазрели, он неће вршити десантна дејства. У том случају морска обала претставља пасивни фронт општевојних дејстава.

в) Ограниченим средствима бранилац неће бити у могућности да спречи искрцавање јачих нападачевих снага. У таквом случају он ће имати задатак да маневарском одбраном створи потребно време за придолазак потребних резерви из дубине.

г) Нападач ће сигурно настојати да после извршеног искрцавања што пре организује мостобран и продре у дубину. Бранилац ће такве нападачеве покушаје спречавати, из чега излази да одбрана мора бити до крајњег степена упорна у циљу добитка потребног времена.

д) Бранилац мора бити способан да издржи масовне ударе нападача и са мора, и са сува, и из ваздуха и да омогући својим резервама слободу маневра. Због тога одбрана морске обале мора да буде противваздушна, противдесантна (са мора и из ваздуха), противпешадиска и противартиљериска.

ђ) Ради спречавања искрцавања у дубини, одбрана мора бити такође и дубока, способна да са створеног мостобрана одбије све масовне нападе нападачеве пешадије, тенкова и артиљерије.

е) Оперативно маскирање при одбрани морске обале игра важну улогу, а огледа се у прикривеном распореду снага и средстава одбране, нарочито у прикривеном извршењу маневра резерви.

ж) Јединице које бране морску обалу морају бити материјално обезбеђене за дуг период борби, чак и када буду окружене.

II

Стрељачки корпус у организацији одбране морске обале

1) Ширина и дубина одбранбеног појаса стрељачког корпуса

Стрељачки корпус, у нормалним условима највиша тактичка јединица, у одбрани морске обале добија, нормално, нарочито у нашим условима, задатак затварања и одбране појединих операциских праваца. Према томе, решава оперативни задатак и добија улогу оперативне јединице. За одбрану морске обале стрељачки корпус добија одбранбени појас, ограничен по фронту и по дубини, са свима обалским утврђењима на њему.

Ширина одбранбеног појаса зависи од:

- важности операциског правца који од обале изводи у дубину;
- задатка армије, места и улоге корпуса у њеном борбеном поретку;
- карактера обале и земљишта у дубини;
- степена организованости обале, zasiћености војно-поморским базама и сталним обалским утврђењима;
- општег односа снага, флоте и авијације у односу на могућег непријатеља;
- јачине моторизованих јединица корпуса и ојачања у артиљерији и тенковима;
- времена које има на расположењу за организацију одбране.

Фронт корпуса у одбрани морске обале начелно је већи од фронта корпуса у нормалним условима због:

- велике морске површине пред одбранбеним отсеком,
- компликованости морско-десантних операција;
- постојања сталних утврђења дуж обале, и
- могућности активног подржавања са стране флоте и авијације.

Искуство из Другог светског рата даје различите норме у погледу ширине фронта стрељачких јединица при одбрани морске обале. Тако на пример: у Северној Француској, у рејону Па-де Кале, Немци су одређивали фронт од 15 км једној пешадиској дивизији, пошто су на томе правцу очекивали главни удар Англоамериканаца. Западно од ушћа р. Сене у море дивизијама су одређивали фронт ширине 30—50 км, а у Бискајском Заливу и на обалама Средоземног Мора пешадиска дивизија бранила је фронт ширине око 100 км.

Према томе, не могу се одредити постојане норме ни стрељачком корпусу. Питање ширине фронта мора се решавати посебно за сваки поједини случај, узимајући притом у обзир све конкретне утицајне факторе. Ипак, може се сматрати да ширина фронта стрељачког корпуса мора бити таква да командант корпуса може да ангажује други ешелон пре него што нападач заузме мостобран (плацдарм). То значи, удаљење другог ешелона корпуса може бити 10—12 часова марша од најудаљенијег места могућег ангажовања. Из тога излази да ширина фронта стрељачког корпуса не би требала да буде већа од 80—100 км.

2) Карактер организације одбране обале по правцима

Како је морска обала по рељефу земљишта различита, тако су по својој важности различити и правци могућег нападачевог искрцавања. Према карактеру рељефа земљишта и важности појединих праваца постоје:

а) **Осматрачки правци** — на којима висок и шумски рељеф на обали и у дубини искључује могућност нападачевих десаната. Зато се на тим отсесима организује мрежа осматрачких тачака, које улазе у општу мрежу обалског обавештавања.

б) **Патролни правци** — на којима нападач може искрцати мале групе поморске пешадије („командосе“) са задатком и циљем диверзантских дејстава у позадину браниоца. На тим правцима бранилац организује патролирање дуж обале на оклопним аутомобилима, мотоциклима и коњима. Поред тога, такве правце бране и слабије јединице, које организују отпорне тачке за кружну одбрану.

в) **Заштитни правци** — на које нападач може искрцати слабије снаге у улози помоћног десанта са циљем обиласка или обухвата браниоцевих снага на правцу где се искрцавају основне снаге. Ти правци затварају се слабијим снагама, али да би затварање тих праваца било успешније, снаге се јако утврђују.

г) **Одбранбени правци** — су део обале који пружа највеће могућности за искрцавање јаких нападачевих снага. На тим правцима одбрана се најјаче организује и поседа основним снагама и средствима корпуса.

3) Карактер организације одбране морске обале по дубини

Дубина одбране отсека морске обале који брани стрељачки корпус одређује се борбеним поретком стрељачког корпуса и бројем одбранбених појасева.

У одбранбени систем корпуса, при благовременој организацији одбране, улазе следеће линије — појаси:

- а) појас утврђених острва повољно размештених испред обале;
- б) главни одбранбени појас (на одбранбеним и заштитним правцима) дубине 6 — 8 км;
- в) други одбранбени појас на отстојању 10—15 км од предњег краја главног одбранбеног појаса;
- г) позадински — трећи одбранбени појас који се састоји од појединих утврђених рејона на важним комуникациским чворовима, насељеним местима итд., у дубини 30—40 км од обале; и
- д) отсечни положаји, међуположаји, противтенковски рејони који се организују између појединих појасева одбране.

Према изложеном дубина одбране стрељачког корпуса износи 30 — 40 км, а у појединим случајевима може бити и већа.

а) Појас утврђених острва

Острва, повољно размештена испред обале, улазе у општи систем одбране. Утврђена острва спречавају изненадни десант, искрцавање нападачевих главних снага на копнену обалу. Она стварају баријеру потребно време и могућност за пребацивање резерви на угроженом правцу. Поједина острва, зависно од њихове величине, карактера земљишта и улоге у општем систему одбране стрељачког корпуса, поседују се различитим снагама, но, ипак, ко-стур њихове одбране чине поједине батерије.

Острва на јадранској обали имају следеће особености:

а) прилично су удаљена од морске обале, поједина и преко 40 км, на пример, Вис, Ластово, па због таквог удаљења добијају самосталнију улогу, тј. губе одређену улогу претпоља;

б) површина острва је прилично велика, па ће за њихову одбрану бити потребне јаке снаге, нарочито у пешадији и артиљерији;

в) гола су, рељефно добро изражена и, углавном, слабо комуникативна.

Приликом ослобођавања средње-далматинских и кварнерских острва у пролеће 1945 године, Немци су на острву Пагу имали јако утврђено упориште у самом месту Паг, где се поред батаљона 392 немачке дивизије налазила и батерија 105 мм, док су прилази граду штићени ДОТ-овима. И село Новаља било је утврђено, а у самој луци сакривао се један торпедни чамац. По свим комуникацијама Немци су вршили патролирање и постављали заседе. Или: на острву Рабу, непосредну одбрану обале сачињавале су утврђене батерије на три главна положаја: Брно, рт Стојан и рт Кристофор. Поред тога, острво је бранила посада јачине 600 војника са 15 топова и 15 па топова малог калибра. Овакве снаге Немци су имали када су били већ на издаху, и вероватно је да би оне биле много веће 1942 или 1943 године, нарочито ако би се очекивао десант. Острво Вис бранила је од непријатељског поморског десанта 26 НО дивизија. Таква острва бране се снагама до пука пешадије, неколико дивизиона артиљерије и одређеним мањим јединицама флоте, које у одбрани имају прилично самосталну улогу.

Већа острва и копна организује се радиом, светлосном сигнализацијом, подводним кабловима или мањим бродовима.

Становништво острва искоришћава се за одбранбене радове, службу осматрања, патролирања, итд. Остало, неупотребљено становништво евакуише се. Мања острва организују се за одбрану и поседају снагама од стрељачког вода до стрељачког батаљона. Према величини и јачини снага, та острва се организују као самосталне водне или четне отпорне тачке или као самостални батаљонски рејони удешени за кружну одбрану. Делови острва, који нису запоседнути снагама, забравају се; на њима се организује и мрежа осматрачких тачака.

б) Главни одбранбени појас

Главни одбранбени појас начелно се бира дуж морске обале. У главни одбранбени појас улазе сва обалска утврђења, линије и тачке чијим се држањем спречава искрцавање нападача на обалу.

Главни одбранбени појас мора да обезбеди:

— дубоки и прикривени распоред свих снага и средстава стрељачких дивизија првог ешелона, које, у заједници са сталним обалским утврђењима, имају задатак да непосредно спрече искрцавање;

— дејство свих видова ватре по морској површини до саме обале (ради уништења десантних бродова);

— организовану ватру у дубини одбранбеног појаса, у циљу дејства на делове нападачевих снага, који би успели да се пробију у дубину;

— могућност наношења противнапада из дубине на нападача који је успео да се пробије у дубину.

У инжењерском погледу на главном одбранбеном појасу израђују се допунски батаљонски, четни и водни одбранбени рејони у захвату већ постојећих обалских утврђења, тако да заједно са њима претстављају јединствени ватрени и одбранбени систем.

Према важности правца, главни одбранбени појас биће на разним правцима различито поседнут и утврђен. Тако ће, на пример, на осматрачким и патролним правцима бити организоване само самосталне водне отпорне тачке, док ће на заштитним правцима већ постојећа обалска утврђења бити ојачана снагама од једне стрељачке чете до 1—2 стрељачка батаљона, који организују четне отпорне тачке или батаљонске одбранбене рејоне. Те јединице служиће за извршење противнапада у случају искрцавања слабијих нападачевих десаната.

На одбранбеним правцима главни одбранбени појас развија се у потпуности. На њему ће ширина фронта батаљонских одбранбених рејона и број траншеја бити различити, што зависи од ширине фронта одбране стрељачких јединица и густине обалских утврђења. На нарочито важним отсецима ширина фронта батаљонских рејона одбране неће се разликовати од ширине фронта батаљонских рејона у нормалним условима, тј. износиће 2—3 км, а на мање важним отсецима одбране ширина фронта одговараће организацији одбране на широком фронту, тј. имаће око 5 км за батаљонски рејон. На најважнијим правцима организује се батаљонски чвор одбране од једне чете и 1—2 водне отпорне тачке.

Степен утврђивања појединих батаљонских рејона, такође, зависи од важности дотичног правца. На нарочито важним правцима у оквиру батаљонског рејона израђују се до три траншеје међусобно повезане саобраћајни-

цама. Ако временске могућности дозвољавају, поједини батаљонски рејони одбране међусобно се повезују траншејама, да би се створиле могућности маневра јединицама и ватреним средствима дуж обале. На мање важним правцима број траншеја у оквиру батаљонског рејона је мањи, што зависи од важности дотичног правца, али се увек тежи да сваки батаљонски рејон има развијену бар једну траншеју дуж обале, која мора бити 200—300 м удаљена од обале.

Дуж обале и унутар батаљонских рејона израђују се ватрене тачке, ДОТ-ови, ДЗОТ-ови, итд. Обично се такве ватрене тачке израђују још за време мира и претстављају костур одбране обале.

Протезање предњег краја одбране зависи од земљишта. У случају да је обала равна и блатњава, предњи крај се повлачи на најближе косе. У том случају, ако прилике дозвољавају, предземљиште се наводњава и минира, што у многоме отежава искрцавање нападачу. Немци су на западној француској обали то чешће примењивали, на пример, у рејону Па-де-Кале, у рејону између Кавантама и Сент-Мер-Елија, на холандској обали, итд.

Предњи крај се нормално бира на 150—200 м од обале, јер је, у моменту јуриша предњих делова нападачеве пешадије, његова бродска артиљерија дужна да пренесе своју ватру у браниочеву дубину. На тај начин јединице браниоца на предњем крају нису под ударом нападачеве артиљерије ватре и у могућности су да својим дејством са предњег краја уништавају нападачеве предње пешадиске делове који се искрцавају. Отстојање од 200 м између предњег краја и обале даје могућност браниоцу да благовремено изађе из склоништа и поседне унапред припремљене ватрене положаје. У таквом случају долазе до израза нарочито минобацачи браниоца, који својом ватром туку нападача баш у моменту искрцавања. Али, ако би предњи крај браниоца био повучен више у дубину, нападачева артиљерија са бродова била би у могућности да туче браниочев предњи крај и на тај начин заштићава искрцавање своје пешадије. У случају, пак, да се предњи крај налази непосредно на самој обали, нападач ће бити у могућности да продре у предњи крај и на леђима браниоца заузме мостобран.

Земљиште између обале и предњег краја минира се противтенковским и противпешадиским минама, али је потребно у тим препрекама остављати слободне просторе за извршење противнапада. На самој обали постављају се такође и противдесантна средства, као на пример: кристала, подводне мине, бетонски стубови итд. Немци су у Нормандији постављали такве препреке на удаљењу до 400 м од обале.

Ради стварања потребне дубине одбране, а да би се нападачу спречило уклињавање у дубину и стварање мостобрана, други ешелони пукова организују на најважнијим правцима батаљонске рејоне одбране. Такви батаљонски рејони организују се обично на чворовима комуникација како би бранилац био у могућности да ове снаге, у случају десанта, што пре пребаци на угрожено место у циљу извршења противнапада. Такви батаљонски рејони уређују се за кружну одбрану и ојачавају јаким противтенковским средствима. Удаљење ових рејона од обале не треба да буде мање од 5—6 км. Ако имамо на расположењу довољно времена, и ако то дозвољава земљиште, препоручљиво је да се израде међусобно повезане траншеје, а у крајњем

случају мора се изградити рокадни пут да би се дуж обале омогућио маневар резервама и артиљеријом.

Према томе, главни одбранбени појас у тим условима, састоји се из главног и резервног положаја.

Поред тих положаја организују се и отсечни положаји са задатком да ограниче евентуални пробој нападача у главни појас одбране, као и да омогуће извршење противнапада у бок уклињеног нападача.

в) Други одбранбени појас

Други одбранбени појас организује се по истим принципима као и у нормалним условима позиционе одбране, само што ширина фронта не дозвољава потпуни развој. Други одбранбени појас се састоји из одвојених батаљонских, четних и водних рејона одбране, који су међусобно повезани барем једном општом траншејом.

Организација другог одбранбеног појаса на морској обали, ипак, има једну особеност, која се разликује од организације другог одбранбеног појаса у нормалним триликама. Удаљен 10—15 км од обале, други одбранбени појас претставља по фронту линију са које се мора спречити наступање нападача са оствареног мостобрана (плацдарма). Према томе, ако је главном одбранбеном појасу основни задатак да спречи искрцавање и створи време до доласка резерви из дубине, други одбранбени појас, када нападач већ створи себи мостобран (плацдарм), претставља, уствари, главни одбранбени појас.

Напад на други одбранбени појас нападач, у највише случајева, не отпочиње одмах после искрцавања првог ешелона стрељачких корпуса већ после одређене потребне паузе, која је у десантној операцији неопходна због искрцавања главних снага, организације даљег напада и дотура потребних материјално-техничких средстава. Због тога предњи крај другог одбранбеног појаса, за разлику од предњег краја главног одбранбеног појаса, може бити нападнут и јаким тенковским снагама, које ће свој полазни положај за напад организовати на створеном мостобрану (плацдарму).

Но, јасно је да ће нападач тежити да појединим јединицама, нарочито тенковским и моторизованим, продре из покрета у други одбранбени појас и успостави везу са својим ваздушним десантом.

Кад нападач подиђе другом одбранбеном појасу (а то може бити најраније крајем првог дана искрцавања), може се већ јасно одредити отсек искрцавања главних непријатељских снага. Зато јединице, повлачећи се са главног одбранбеног појаса, у заједници са дивизијом другог ешелона корпуса, својим основним снагама запоседају најважнији отсек другог одбранбеног појаса. На тај отсек, на правцу главног удара нападачевих снага, прикупиће се и резерве из дубине. Ради распореда свих тих снага и средстава на другом одбранбеном појасу потребно је да се исти већ раније припреми у фортификациском смислу. Услед тога је потребно да други одбранбени појас буде развијен по фронту и по дубини.

Други одбранбени појас мора располагати јаким противтенковским средствима и мора бити добро маскиран од осматрања и дејства нападачеве бродске артиљерије.

Други одбранбени појас организују и бране други ешелони дивизија.

г) Трећи одбранбени појас

Узимајући у обзир ширину фронта стрељачког корпуса, неопходно је да се организује дубока одбрана у циљу добитка у времену за подилазак дубоких резерви. При томе треба имати у виду околност да други ешелон корпуса, због велике ширине фронта, мора да построји своје снаге на већој дубини. Нормално је да се, у оквиру стрељачког корпуса, организује трећи одбранбени појас, који поседују други ешелони корпуса. Он се обично састоји из самосталних батаљонских рејона одбране на комуникациским чворовима. Трећи одбранбени појас претставља непрекидану линију са различитом густином снага и средстава као и фортификациских уређења што зависи од важности појединих праваца. Тај појас послужитиће и као полазни положај за развој оперативних резерви. Организује се као и у нормалним условима.

III

Борбени поредак стрељачког корпуса у одбрани морске обале

Борбени поредак стрељачког корпуса при одбрани отсека морске обале састоји се, као и у нормалним условима, из два или три ешелона, корпусне артиљеријске групе, тенковске, противтенковске и опште резерве.

Особености борбеног поретка су следеће:

1) **Први ешелон** — у који се укључују сва обалска постројења (са сталним гарнизонима) на отсеку корпуса, и борбени пореци дивизија распоређених на главном и другом одбранбеном појасу. Стрељачке дивизије ојачавају се артиљеријом, противтенковским, противавионским, инжињериским и осталим јединицама, а понекад и тенковима.

Свака дивизија првог ешелона постројава свој борбени поредак у два ешелона. Први ешелони дивизија запоседају главни одбранбени појас и имају следеће задатке:

а) да ватром артиљерије, минобацача и аутоматских оруђа ојачају систем ватре сталних обалских постројења ради спречавања непосредног искрцавања нападача;

б) да дезорганизују нападача у периоду искрцавања;

в) да обезбеде добитак у времену до подиласка резерви из дубине. Према томе: основ постројавања борбених поредака на главном одбранбеном појасу лежи у ојачању већ постојећих сталних постројења.

Други ешелони дивизија распоређују се на другом одбранбеном појасу и служе као маневарска група за извођење противнапада из дубине или да одбраном другог одбранбеног појаса спречавају развијање успеха нападача.

У случају када се испред обале налазе острва, стрељачке дивизије првог ешелона шаљу на острва мање јединице, до стрељачког батаљона, као ојачања сталних постројења.

Основни задатак првог ешелона корпуса је: непосредно спречити искрцавање и добити у времену за долазак снага другог ешелона корпуса.

2) **Други ешелон корпуса** — обично је састава једне стрељачке дивизије. Због задатка који извршава други ешелон корпуса најбоље је да

ова дивизија буде моторизована. Други ешелон се распоређује на важним комуникациским чворовима и на најважнијим обалским десантно-доступним правцима. Обично се размешта на трећем одбранбеном појасу.

Други ешелон се употребљава: за ношење противнапада, за ојачање одбране на најважнијим отсепима и за одбрану трећег одбранбеног појаса до доласка оперативних резерви из дубине.

3) **Корпусна артиљериска група (КАГ)** — обично се формира од корпусног артиљериског пука и ојачања далекометне артиљерије. У зависности од јачине артиљериских средстава, броја и важности десантно-доступних отсека могу се организовати две до три корпусне артиљериске подгрупе. Командант артиљерије корпуса дужан је да оствари потребну координацију између корпусне и већ постојеће обалске артиљерије. Задатак корпусне артиљериске групе, поред осталих задатака, може бити и борба против бродске артиљерије која подржава нападачево искрцавање.

4) **Противавионска артиљериска група** организује се ако се има на расположењу довољно противавионских средстава. Основни задатак такве групе је заштита обалских постројења, других ешелона дивизија и корпуса, ватрених положаја артиљерије и важних објеката на комуникацијама, као и обезбеђење маневра корпусних резерви.

5) **Корпусна покретна противтенковска резерва** састоји се из противтенковских артиљериских и инжењерских јединица са потребним комплетима противтенковских мина (5—6000).

Задатак противтенковске резерве јесте да се спречи искрцавање тенкова на обалу, а у случају пробоја тенкова у дубину да се спречи њихово даље напредовање.

За борбу против нападачевих тенкова, а у зависности од величине и броја инжењерских јединица, у оквиру корпуса формира се један или више ПУЗ-ова, јачине од вода до чете, на транспортним аутомобилима и са потребним комплетом противтенковских мина.

IV

Обалска постројења и њихова улога у одбрани отсека морске обале

У одбрани Ламанша, за време Другог светског рата, систем сталних обалских постројења обухватао је:

- а) утврђена постројења јачине до једног вода;
- б) утврђене тачке, састава неколико утврђених постројења јачине од 2—3 стрелачке чете;
- в) групе утврђених тачака, а свака група била је јачине до батаљона пешадије са потребним средствима ојачања;
- г) одбранбену зону запоседнуту снагама до стрелачког пука;
- д) обалски сектор одбране који запоседају снаге јачине најмање стрелачке дивизије.

Све ове снаге Немци су распоређивали на два одбранбена појаса. Први појас налазио се непосредно на морској обали и у њега су улазили обалски отсеци, препреке од жица, замке, систем фугаса итд. Тај појас обезбеђује се ватром лаког и тешког аутоматског оружја и противтенковских оруђа. Други појас састојао се из постојаних отпорних тачака, специјалних бетон-

ских блокова итд. На оба појаса биле су размештене батерије обалске артиљерије, предвиђене за борбу против непријатељских бродова и осталих десантних средстава. Калибри обалске артиљерије били су, углавном, од 150—170 мм, а у појединим случајевима и до 405 мм. Немци су у Другом светском рату могли да употребљавају једино овакав систем одбране, јер је читава обала Ламанша тенкодоступна. Недостатак живе силе морао је бити замењен системом препрека и ватром из појединих објеката разбацаних по читавој обали. Али, са друге стране, такав кордонски распоред сталних објеката имао је и велики недостатак, јер су Англоамериканци били у могућности да се искрцају на читавој обали и да створе потребан мостобран (плацдарм) за даљна дејства, што се и обистинило у Нормандији.

Најбоље је за читаву обалску одбранбену операцију да се обала утврди по систему рејона. По таквом систему, на основним десантно-доступним отсецима, организују се утврђени рејони са ватреним објектима припремљеним још за време мира за спречавање искрцавања, а у случају искрцавања, за кружну одбрану датог рејона.

Тако утврђен рејон састоји се из:

а) објеката система ДОТ, ДЗОТ, развијене мреже траншеја и саобраћајница, склоништа за људство утврђених рејона и јединица стрељачког корпуса, тенкова, као и других разноврсних казамата;

б) обалских батерија, тешких, средњих и лаких калибара;

в) радиолокаторских станица;

г) развијеног система јаких противтенковских и противпешадских препрека и запрека, нарочито на крилима и у позадини утврђеног рејона;

д) бетонских командних места и осматрачница;

ђ) добро организованог подземног система веза;

е) подземних слагалишта различитих врста.

У зависности од карактера земљишта на обали и ширине појединих десантно доступних отсека, ширина фронта тактичких утврђених рејона може бити 5—10 км, а посада се снагама од стрељачког батаљона до пука или одговарајућим снагама поморске пешадије.

Растојање између појединих утврђених рејона може бити од 8—10 км како би се међупростор могао тући унакрсном ватром обалских батерија. Између таквих утврђених рејона организују се поједине ватрене тачке за непосредно спречавање искрцавања у тим међупросторима.

Такође је потребно да се и на другом одбранбеном појасу, а нарочито на важним местима (чворовима комуникација итд.), благовремено израде такве отпорне тачке, које и чине костур одбране.

У захват отсека морске обале, чија се одбрана додељује стрељачком корпусу, улази неколико таквих утврђених рејона, који у даном случају стоје под командом команданта стрељачког корпуса. Јединице стрељачког корпуса ојачавају одбрану утврђених рејона и организују одбрану у међупросторима утврђеног рејона са циљем да се активира читава одбрана датог отсека морске обале.

Обалски утврђени рејони морају водити најупорнију борбу и у најтежим условима окружења, у циљу добитка у времену до подиласка резерви из дубине.

2) Улога морске флоте у одбрани обалског отсека

Правило је да се јединице флоте не додељују стрељачком корпусу као ојачање за одбрану морске обале; оне обично дејствују по директивама Врховне команде, уско садејствујући са сувоземним јединицама које бране морску обалу. Само у изузетним случајевима стрељачки корпус може бити ојачан лаким јединицама морске флоте, на пример, за тактичко извиђање и борбу са непријатељским диверзантским јединицама. Често је случај да се на отсеку одбране стрељачког корпуса налазе поједине ратне или поморске базе јединица флоте. Стрељачки корпус је обавезан да обезбеди живот и бојну делатност тих јединица како у лукама, тако и по изласку из лука.

Морска минска поља, која су на домаку ватре обалске артиљерије, обезбеђују се ватром артиљерије корпуса и сталних обалских батерија.

Да би се спречило непријатељско искрцавање, потребно је благовремено организовати садејство између морске флоте и сувоземних јединица. Зато је потребно да се на време изврше припреме садејства између јединица стрељачког корпуса, сталних обалских јединица и јединица морске флоте.

V

Улога родова војске у одбрани морске обале

1) Пешадија

Пешадија, по искуству из Другог светског рата, претставља основни, главни род војске при одбрани морске обале. Повећана ватрена моћ пешадије увођењем масовног аутоматског наоружања долазиће нарочито до изражаја приликом одбијања непосредног искрцавања нападача на морску обалу. Браниочева аутоматска оружја дејствоваће на нападачеву пешадију, нарочито када се она прекрцава са већих десантних чамца на мање, и то на много већем отстојању од 1000 м, када ће она, за браниочеву пешадију, претстављати веома погодне циљеве за уништење и наношење нереди и колебања. Немци су у Нормандији имали веома слабе пешадиске снаге на обали, а са тим су Англоамериканци много рачунали, па су обалу сматрали као релативно слабо брањену. У моменту када нападач успе да образује мостобран, дејство пешадије биће, углавном, као и у нормалним условима.

2) Артиљерија у одбрани отсека морске обале стрељачког корпуса

Искуство Другог светског рата је показало да артиљерија у десантним операцијама ствара најјачу препреку нападачу. Она му наноси највеће губитке и у периоду приближавања десантних средстава обали, и у периоду непосредног искрцавања живе снаге на обалу. У периоду искрцавања Англоамериканаца у Нормандији, артиљерија је била основно, па негде и једино, средство Немаца у спречавању искрцавања, јер је живе снаге било мало, а авијација није била у могућности да изврши пребазирање, нити је била довољно снажна да задобије превласт у ваздуху.

У одбрани отсека морског фронта узимају учешће обалска артиљерија и артиљерија стрељачког корпуса.

а) Обалска артиљерија

У зависности од тактичке употребе, у одбрани морске обале учествује следећа обалска артиљерија:

— артиљерија већих калибара (од 254 мм па навише), која је намењена за борбу против јачих јединица морске флоте, као: линијских бродова, крстарица итд.;

— артиљерија средњег калибра (топови до 203 мм); која је намењена за борбу против бродова са слабијим оклопом и на мањим отстојањима;

— специјална артиљерија: противавионска, противбродска, противдесантна, противтенковска, која обухвата калибре од 37 до 102 мм.

Обалска артиљерија може бити топовска или хаубичка, покретна или непокретна, на специјалним платформама, укопана или откривена. Но, у сваком случају, услови дејства на поморске циљеве захтевају да обалска артиљерија дејствује на што већем пространству и да брзо покретне морске циљеве може тући непрекидном ватром. Према томе, она мора бити брзометна, имати доста хоризонталну путању, велики домет, моћну заштиту и бити добро маскирана.

Каква мора бити густина обалске артиљерије на 1 км фронта да би водила успешну борбу против морских десаната?

У операцијама искрцавања Англоамериканаца у Нормандији учествовало је: 6 линијских бродова, 22 крстарице, 119 разарача и више од 750 мањих јединица (корвета, фрегата, торпедних чамаца, итд.) — око 330 већих бојних јединица, или, на 180 км фронта искрцавања мање од две јединице на 1 км фронта. Можемо са сигурношћу рећи да и у будућим операцијама на 1 км фронта неће бити постигнуте веће густине од 1-2 поморске бојне јединице. Јасно је да свака од ових јединица морске флоте претставља разне циљеве како по количини и квалитету своје артиљерије, тако и по дебљини оклопа. Али, ипак, за успешну борбу може се просечно узети на једну од њих 2-3 обалске батерије. Према томе, довољно је имати на 1 км фронта 2-4 обалске батерије различитих калибара или просечно око 12 оруђа на 1 км фронта.

За одбрану морске обале најпогоднији видови артиљериске ватре јесу покретна (ПЗВ) и непокретна запречна ватра (НЗВ). Покретна запречна ватра мора бити организована према борбеном поретку десантних бродова при њиховом прелазу у напад. По америчком принципу десантни се бродови на око 7.500 м од обале постројавају у линију са бродовима на међусобном растојању око 100 м. Отстојање до обале бродови прелазе за 15—20 минута. Ако се на сваки брод рачуна по 1-2 оруђа, то ће бити неопходно имати густину од 10—20 цеви на 1 км фронта. Према томе, за борбу са непријатељском флотом и за спречавање искрцавања биће потребно 20—30 цеви на један километар десантно-доступне морске обале. У случају да стрељачки корпус брани око 80 км обале, од које ће бити, например, 40 км десантно-доступне, биће потребно имати на ватреним положајима 800—1200 артиљериских оруђа.

3) Улога инжињерије у одбрани појаса морске обале

Улога инжињерије у одбрани морске обале веома је важна услед широког фронта и приличне дубине отсека морске обале, који се додељује стрељачком корпусу, даље, услед упорног карактера одбране морске обале и јаких нападачевих средстава за уништавање. Масовно минирање обале и у дубини, оправке широке мреже комуникација ради обезбеђења маневра снага и средстава корпуса, широко примењивање маскирања, израда јаких командних места и осматрачница, склоништа и блиндажа — захтевају јако ангажовање инжињерских јединица. Но, са друге стране, стрељачки корпус ће имати на расположењу нормално више времена и биће прилично удаљен од нападача. Из тога излази да се за организацију одбране отсека морске обале могу примењивати механизована средства, да се може користити месно стациоништво и да се може изводити маневар инжињерским снагама са једног отсека на други. При одређивању ојачања у инжињерским јединицама стрељачког корпуса нужно је имати у виду количину радова првога реда, који морају бити завршени у одређеном року, као и минималну количину инжињерских јединица, неопходних за обезбеђење одбранбеног боја корпуса. При одређивању минимално неопходне количине инжињерских јединица, под условом да корпус брани 80 км широки фронт, од којег је, например, 40 километара десантно-доступног, и када су сви основни радови (минирање, маскирање, мрежа комуникација) већ завршени, потребно је одредити колико је инжињерских јединица неопходно потребно за ојачање стрељачких дивизија, дејство у оквиру ПОЗ-ова, одржавање у исправности постојећих комуникација и корпусну инжињерску резерву.

За ојачање стрељачких дивизија првог ешелона потребно је одредити најмање по један инжињерски батаљон на дивизију. То је неопходно зато што се дивизија брани на широком фронту, мора да доведе у бојну готовост већу количину објекта који су изложени непрекидном бомбардовању, и, најзад, што мора да одржава у исправном стању све комуникације у одбранбеној зони дивизије.

За дејство у саставу ПОЗ-ова потребно је одредити до један инжињерски батаљон, имајући у виду да се због широког фронта корпуса могу формирати 1-2 ПОЗ-а.

Корпус је, даље, дужан да својим инжињерским снагама обезбеђује исправност рокадних комуникација за други и трећи одбранбени појас, а такође и 2-3 радиалне комуникације које изводе из рејона прикупљања корпусног другог ешелона до другог одбранбеног појаса — што износи укупно 150—200 км комуникација или око два инжињерска батаљона (30 км на инжињерску чету).

За корпусну инжињерску резерву одређује се обично до један инжињерски батаљон за ојачавање инжињерских снага на правцу непријатељског главног удара, за израду масовног запречавања у дубини одбране, итд.

Према томе, стрељачки корпус за одбрану отсека морске обале мора бити ојачан најмање са 4-6 инжињерских батаљона.

Један од основних задатака инжињерије у одбрани морске обале јесте маскирање широких размера. То је потребно не да би се толико закло-

нили поједини објекти одбране на морској обали, колико да би се обмануо нападач о читавој организацији одбране корпуса. Пожељно је да се корпусу за оперативно маскирање прида један маскирни батаљон. Снабдевању водом, нарочито код одбране јадранске обале, која је кршевита и оскудева водом, треба обратити велику пажњу. Најбољи начин за решење тога питања је израда водовода, коришћење воде из појединих река, сакупљање (каптажа) воде из извора, израда цистерни итд. О снабдевању водом брине се инжињерија преко посебних водоснабдевачких јединица.

4) Тенковске јединице

Тенковске јединице у одбрани морске обале имају, углавном, исту улогу као и у одбрани у нормалним условима. Оне се употребљавају:

- а) за ојачање одбране главног одбранбеног појаса: као заседе, покретне и непокретне одбранбене тачке, и сл.;
- б) за подршку противнапада пуковских и дивизиских резерви на искрцане јединице нападача;
- в) за подршку противнапада другог ешелона корпуса.

5) Авијација

У одбрани морске обале авијација се искоришћава централизовано и обично се не придаје стрељачком корпусу. Међутим, потребно је да се стрељачки корпус, у моменту непријатељског искрцавања, подржава одређеним количинама јуришне и ловачке авијације. Каква ће бити јачина ове авијације зависи од конкретних услова. Када имамо на расположењу довољне авијациске снаге, а на фронт корпуса врше искрцавање два непријатељска корпуса, потребно је да се одбрана корпуса подржава једном до две дивизије јуришне авијације.

6) Јединице за везу

У противдесантној одбрани организација везе и примена свих техничких средстава игра врло важну улогу, те је потребно да се благовремено приступи разради плана везе. Сви видови везе, а нарочито радиовеза, имају огроман значај за оцењивање почетка морско-десантне операције, вероватног места искрцавања главних непријатељских снага итд. Веза нарочито долази до изражаја у борбеним дејствима на минско-артиљерским положајима када садејствују сви видови оружја и родови војске (бродови, авијација, обалска артиљерија, итд.).

7) Хемиске јединице

Непријатељ ће, користећи надмоћност у ваздуху, настојати да у периоду искрцавања поливањем отрова из ваздуха дејствује нарочито на позадинску просторију, како би дејством бојних отрова спречио или барем отежао маневар и покрет дубљих браниочевих резерви. Због тога је потребно да противхемиска заштита на то обрати пажњу. Димне завесе у одбрани морске обале имаће велики значај, нарочито због надмоћности нападача у ваздуху.

VI

1) Противтенковска одбрана

Већ је речено да је једна од карактеристика одбране отсека морске обале и околност да нападач није у могућности да изведе масован напад тенковским јединицама на предњи крај браниочевог главног одбранбеног појаса.

Нападач својом основном масом тенкова дејствује тек после створеног мостобрана (плацдарма), док за овлађивање мостобрана тенкови у мањој мери подржавају искрцавање пешадије. Према томе, противтенковску одбрану треба организовати у дубини главног одбранбеног појаса и то првенствено на нарочито важним комуникациским чворовима. Поред тога, потребно је искористити и сва месна средства за противтенковску одбрану. Најбоље је да се нападачеви тенкови униште још док су на десантним бродовима на прилазу морској обали. Потребно је, према томе, читаву артиљерију искористити за дејство против десантних бродова за време њиховог приближавања пердњем крају. Зато и предња линија противтенковских оруђа, у батаљонским рејонима, не треба да буде удаљена од морске обале више од 300 м.

Од обале па до предњег краја другог одбранбеног појаса, на важним правцима и комуникациским чворовима, уређују се противтенковске линије дивизиских, а на нарочито важним отсецима одбране и корпусних, покретних противтенковских резерви.

Противтенковска минска поља и остале противтенковске инжењерске препреке улазе у општи систем противтенковске одбране који се мора поклапати са планом ватре на даном правцу.

Као и у нормалним условима, маневар протитенковским средствима игра велику улогу, нарочито у периоду искрцавања, а поготову у периоду борбе за мостобран (плацдарм). За корпусну противтенковску резерву мора бити већ унапред припремљено неколико линија на најважнијим правцима.

2) Противавионска одбрана

Искуство Другог светског рата, нарочито на француској обали, показало је да операцијама искрцавања претходи дужи период претходних авиодејстава по читавој обали, а нарочито по отсецима намењеним за искрцавање. Најважнији објекти на морској обали које бомбардује непријатељска авијација јесу: обалска утврђења, радиолокаторске станице, артиљериски ватрени положаји, комуникациски чворови и важнији објекти на комуникацијама. Основни задатак претходних бомбардовања јесте да се наруши систем обалске одбране у целини и спречи могућност прилаза браничевих оперативних резеви из дубине. Најјаче ваздушно бомбардовање изражава се у моменту самог искрцавања и борбе за овлађивање мостобраном. Због тога командант стрељачког корпуса мора да обрати нарочиту пажњу на организацију противавионске одбране.

На обалском отсеку, који брани стрељачки корпус, налазе се стационарирана противавионска средства намењена за одбрану обалских утврђења. Но, пошто тих средстава никад неће бити довољно, а нарочито не у периоду претходне авијациске припреме, биће потребно да се стрељачки корпус ојача одређеним противавионским средствима.

Ако узмемо пример да стрељачки корпус брани отсек ширине око 80 км, од којих је 40 км десантно-доступно, корпусу ће, приближно, бити потребна следећа средства:

а) За организацију средње заштите:

— за обезбеђење главног и другог одбранбеног појаса на 40 км фронта (батерије у два реда на растојању 4-5 км, постројене у шахматном поретку у две линије) потребно је 16—20 батерија или 5—7 самосталних противавионских дивизиона;

б) За организацију ниске заштите:

— у случају да имамо на распложењу довољно батерија малокалибарске артиљерије, биће потребно заштитити дубину од 2-3 км на фронту од 40 км — што износи око 100 км². Пошто је нормално да један МПАД заштићава просторију површине 10—12 км², то би било потребно око 8—10 МПАД. Поред тога, биће потребне и одређене јединице за противавионско обезбеђење у дубини. Таква се количина средстава, вероватно, неће моћи никада доделити стрељачком корпусу у почетку, већ тек када претходна авијацијска припрема покаже да ће дотични отсек стрељачког корпуса бити заиста активан у погледу нападачевог искрцавања.

Но, јасно је да противавионска одбрана морске обале не базира само на одбрани противавионске артиљерије, већ и на свим осталим средствима, нарочито на сопственој ловачкој авијацији, пешадском аутоматском наоружању и мерама пасивне заштите.

Примени маскирања и маскирне дисциплине у одбрани од непријатељске авијације треба придати нарочиту важност.

3) Противдесантна одбрана

Ваздушни десанти у Другом светском рату били су широко примењивани. Зато треба и обратити пажњу на противдесантну одбрану отсека морске обале.

Основу противдесантне одбране чине специјални противдесантни одреди на важним комуникациским центрима у дубини одбране, где је могуће предвидети бацање нападачевог десанта. Такви одреди, јачине 1-2 стрељачка батаљона и 1-2 батерије, снабдевени су транспортним средствима ради брзог пребацивања на угрожену просторију. И корпусна резерва, такође, може се употребити за борбу против непријатељских десаната.

VII

Вођење одбране

Одбранбени бој ради спречавања морскога десанта отпочиње масовним ударима авијације по рејонима непријатељских концентрација, поморској флоти, десантној флотили, лукама, итд.

Борба против десантних групација отпочиње, у многим случајевима, већ тада, када се нападачеве јединице већ укрцавају на десантне бродове. Ту борбу води обично авијација Врховне команде или Команде фронта, у изузетним случајевима и авијација армије у координацији са војно-поморским снагама.

За стрељачки корпус који брани отсек морске обале одбранбени бој отпочиње у моменту када нападачеве десантне групације долазе у домет дејства корпусне и обалске артиљерије.

Извиђачка авијација, подморнице и радиолокатори морају благовремено да обавесте о поласку непријатељских десантних групација на отворено море. Обично, баш у то време непријатељска бомбардерска авијација појачава своја дејства на наш одбранбени систем, нарочито на отсеке који су предвиђени за искрцавање.

Доласком бојних бродова у зону домета тешке артиљерије и када нападач отпочне артиљериску припрему са мора, поједине обалске батерије, у садејству са авијацијом и јединицама флоте, отварају ватру у циљу спречавања искрцавања или барем спречавања тачности гађања са бојних бродова на обалске објекте. Ако су извиђачка авијација, јединице поморске флоте и радиолокатори дали довољно јасну слику о правцу покрета основне — главне непријатељске десантне групације, команданат корпуса може извршити потребну прегрупацију артиљерије. На угрожене отсеке он привлачи, на раније припремљене ватрене положаје, поједине артиљериске јединице.

У почетку формирања браниоачевог борбеног поретка командант корпуса мора нанети масовни артиљериски удар на десантне бродове.

На непријатељске десантне бродове који су у покрету артиљерија дејствује покретном запречном ватром почев од линије на којој ови бродови постројавају борбени поредак за напад (обично 7 км од обале) пратећи их њом све док не стигну на око 500 м од обале. Тада артиљерија отпочиње са непрекидним запречним ватром са циљем да се отсече први ешелон нападачевих десантних бродова од осталих дубинских ешелона.

Кад се десантни бродови приближе рејону дејства стрељачког наоружања, тј. на 300—400 м од обале, аутоматска оруђа отварају ватру са циљем да спрече искрцавање и нанесу губитке живој сили нападача.

У моменту доласка десантних бродова на обалу, основна маса артиљерије и сва остала ватрена средства са предњег краја отварају ватру по отсеку искрцавања. Чим отпочне само искрцавање, на сигнал преноса ватре, артиљерија отвара ватру на линију непокретне запречне ватре, а пешадија са предњег краја прелази у противнапад са циљем да набаци нападача на море. Противнапад пешадије подржавају тенкови и батаљонска и пуковска артиљерија.

Ако је нападач успео, и поред тих мера, да се одржи на обали и ако прелази у напад ради заузећа мостобрана, артиљерија, нарочито обалска, продужава борбу са бродском артиљеријом и дејствује по следећим ешелонима десантних бродова.

По америчком гледишту искрцавање једног стрељачког корпуса, саства три дивизије, дели се на пет фаза:

— прва, од „Ч“—10' до „Ч“+20', у којој десантни бродови у три таласа искрцавају чете прве линије;

— друга, од „Ч“+20' до „Ч“+1 час, у којој десантни бродови у два таласа искрцавају батаљонске резерве, батаљонску и противавионску артиљерију;

— трећа, од „Ч“+1 час до „Ч“+3 часа, у којој десантни бродови искрцавају пуковске резерве и пуковску артиљерију;

— четврта, од „Ч“+3 часа до „Ч“+6 часова, у којој се већ у већим десантним бродовима искрцавају други ешелони дивизија; и

— пета, од „Ч“+6 часова до „Ч“+24 часа, у којој се искрцавају други ешелони корпуса и остале корпусне јединице и када се приступа утврђивању заузетог мостобрана (плацдарма).

При таквом начину и редоследу искрцавања командант стрељачког корпуса у могућности је да, већ после „Ч“+3 часа, тачно установи отсек искрцавања основних нападачевих снага. После тога, командант стрељачког корпуса, по одобрењу команданта армије, ојачава отсек главног места искрцавања снагама и средствима са неактивних отсека. На неактивним отсецима остављају се само неопходне снаге и средства. Основно при искоришћењу снага и средстава на отсеку искрцавања јесте: не дозволити нападачу брзо искрцавање и заузимање мостобрана, сузити непријатељу простор за маневар и обезбедити потребно време за подилазак другог ешелона корпуса.

Једновремено са почетком искрцавања може се очекивати да ће непријатељ бацити ваздушни десант на дубини од око 20 км, у циљу заузимања важнијих комуникациских чворова и изолације отсека искрцавања од прилаза резерви из дубине. Зато командант стрељачког корпуса мора да предузме потребне мере ради брзе ликвидације тих јединица.

Дубоко уклињавање нападача на појединим отсецима главног одбранбеног појаса не треба да буде узрок за повлачење са главног одбранбеног појаса. Стрељачки пукови бране бокове клина, а дивизијски други ешелони искоришћавају отсечне положаје и утврђења другог одбранбеног појаса у циљу локализације даљег могућег уклињавања. Чете и батаљони, а поготово гарнизони обалских утврђених рејона, морају по сваку цену да бране своје отпорне тачке и у условима кружне одбране, све у циљу да се сузи маневар нападача да се разбију нападачеви борбени пореци и створе повољни услови за противнападе других ешелона дивизија и корпуса.

За извршење противнапада другим ешелоним стрељачког корпуса, основно питање које се поставља пред команданта корпуса је време и правац противнапада. Према већ приказаној шеми напада искрцавања по америчкој пракси, други ешелони корпуса вршиће противнапад обично у времену од „Ч“+6 до „Ч“+24 часа. Циљ противнапада јесте да се непријатељ набаци на море. Но, у случају да тај циљ не успе, потребно је створити услове за даље продужење борбених дејстава. Јединице у тим борбама морају бити крајње упорне, а пробијање из окружења и најмањих јединица може бити само са одобрењем команданта корпуса.

Закључак

1) У оквиру армије корпус у одбрани морске обале изражава много самосталнију улогу, брани се на широком фронту и веома често самостално затвара поједине операцијске правце.

2) Командант корпуса, који прима појас одбране морске обале, врло често добија већ готов план одбране, који мора прецизирати на земљишту на основу конкретне ситуације.

3) У рејону одбране корпуса налазиће се обални утврђени рејони, поједина обалска утврђења, понекада и војнопоморске базе, које улазе у склоп организације одбране стрељачког корпуса.

4) Са нападачем до „Д“ нема непосредног додира због чега стрељачки корпус није у стању да сопственим извиђачким органима непрекидно одржава контакт и проучава нападачеве намере, па се зато по томе питању мора ослањати на виши штаб.

5) Борбени поредак корпуса биће непрекидно под дејством нападача како из ваздуха, тако и са мора, па је зато потребно да се командна места и линије веза специјално осигурају.

6) Најстарији командант постојеће обалске одбране на отсеку корпуса биће једновремено и заменик команданта корпуса по питању командовања јединицама сталних постројења.

7) Командовање мора бити строго централизовано и у случају да се нападач искрца ма на којој тачки отсека, командант корпуса може, планираним маневром, да пребацује снаге и средства са једног отсека на други.